

Remedien tegen de contagieuse siekte onder de paarden en hoornbeesten

<https://hdl.handle.net/1874/31501>

*Chirurgus te Molguera, Me
donde se vende en Molguera te
logia*

ODA 5730 (27)

R E M E D I E N

tegen de contagieuse

S I E K T E

O N D E R D E

P A A R D E N

E N

H O O R N B E E S T E N .

Gemeenste en seeker

M I D D E L

voor de tegenwoordige

S I E C K T E

O N D E R D E

P A A R D E N

E N

HOORN-BEESTEN.

TOt preservatif doet men Sout en gestooten Loock in goeden Azijn, en wachtet de Beesten daar mede dagelijks den Mond, men beroekt ook 's morgens en 's avonds de Stallen met Wierook en oude Lappen van Schoenen, Snitzels van Leer of Hoorn van Beestvoeten, en men moet hun 's morgens en 's avonds de Tongge visiteeren.

Als men daar een Blaase of Sweere aan vind, die soo wel boven, onder als aan de zyde komen, moet men de selve met een silver Instrument openen en suyver afkraben, dan andersints fet de kwaal wederom aan, dan neemt men sijn gestooten Peper en Sout wel onder

malkander gemengelt ende wryft daar meede wel de Wonde, waar na men deselve met fijn gestooten Sout geheel toedekt, en laat de Beesten staan een half uure sonder eeten of drinken, waar na men haar wat Semelen in Water kan geven om de verdroogde en verhitte Tonge wat te ververschen; andere smeeren deselve ten dien eynde met Hóning, na dat de Wonde met Sout toegedekt is. Naderhand moet men de Wonde tot de volkomen geneefing toe, tweemaal daags met den hier boven gemelden Azyn wasschen, het welke men doet met een Doekje aan een Stokje vast gemaakt.

Als men volgens het gedrukte Recept, de Vitriool gebruikt, moet sulks maar eens geschieden, te weeten nadat de Wonde gefchrapt is, en moet men als de Wonde met de Vitriool tot bloedens toe vryven.

Als men de Blaase opent, moet men de Beesten, soo veel doenlijk, het Hooft omlaag houden, op dat van de Materie niets in den hals kome.

Ter plaatfen, daar de Siekte reeds twee a drie weeken geregeert heeft, heeft men nog geen ondervinding, dat de Beesten, die van de Siekte eens zijn gecureert geworden, de selve voor het tweedemaal wederom gekregen hebben, en waar men maar tydelijk opgepast heeft, is geen eenige gestorven.

De Menfchen hebben van deefe Siekte niets te vreesen en moeten maar wel hunne handen wasschen, het welk het best met Azijn geschied.

Men heeft deefe kwaal ook wel aan de Varkens ondervonden, maar dog niet veel.

REMEDIIEN OF HULPMIDDELEN

tot de Siekte dewelke in dit jaar 1732 be-
gint te ontstaan en te domineeren
onder de

P A A R D E N

E N

HOORN-BEESTEN

beproeft en goetgekeurt in diergelyke

S I E K T E,

*Eerst ontstaan in Duyschland en daar na verspreyd
in Nederland ten jare 1682.*

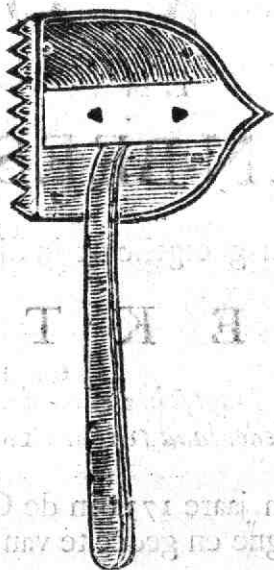
En lestmaal ten jaare 1731 in de Generaliteyt
van Auvergne en gedeelte van Gannaat.

*Methodē of Geneesmiddelen dewelke ge-
bruykt zyn geweest in Duyschland ten
voorsz. jaare 1682.*

HEt is in den eersten ten uytterste important en noot-
takelijk van alle dagen's morgens en 's avonds te
visiteeren de Tongen der Beesten, en naukeu-
rig sien of die niet en zijn bevlekt; want de geene ge-
maakt

raakt wefende van de voorschreeve siekte worden bevonden besmet op verscheide manieren, te weten: met Vlekken of Blaasen ter grootte van een boon van swarte of geele colour.

Tot geneefinge van welke Siekte het betaamt te doen maaken een Instrument van fyn Silver op de forme navolgende gemaakt by de Silvere Smeeden tot Loven.

Een duyn breed.

Het steeltje een voet lang.

Dit Instrument sal in het middelste vast gemaakt worden aan een Steel van Hout of Yfer, om met de Punt de Blaasen open te scheuren, en met het Kammeken de Vlekken of Blaasen voorschreeven afkrabbende de Tonge wel te suiveren. Het welk gedaan zynde sal men de afgekrabde Tonge met sijn Zout wryven, en die afwafchen met een stuk ongebleikt Kempe Lynwaad geweykt in sterken Azyn, en daar na de besmette Tonge strijken met Honing.

Nota.

Nota. Dat het stuk Lynwaad , gediect hebbende tot de Tonge van een besmet Beest , niet en mag gebruikt worden tot een ander Beest , maar dat het convenieert het selve Lynwaad te verbranden.

Men moet sig ook onthouden van te gebruiken het Vleesch , Vet of Melk van eenige besmette Beesten , maar men zal het selve behooren in de Aarde te begraven , nog diergelyke besmette Beesten voor Sonnen opgang nog na Sonnen ondergang te laten uitgaan.

Men moet ook de Beesten laten vasten een uure na dat de Tonge is gefuivert en gecureert , en deese Remedie dikmaals hervatten.

In gevalle de Punt van het selve Instrument , met het welk de Blaase word open gescheurt , het Gehemelte van het Beeste quaame te quetsen of leet te doen door het krabben , sal men deselve Punt bedekken met eenig Lynwaad of andersints om dit inconvenient te beletten. En als men dit silver Instrument sal hebben gebruikt tot een Beest , sal men het selve te weiken setten in sterken Azyn.

Is ook te bemerken , dat men de uiterste forge moet draagen , dat 'er niets van de Besmetheid en loopt in de Keele van het sieke Beest : en de geene forg hebben van diergelyke Beesten te meesteren en sullen van de Medicamenten niet aanraaken als het geene noodsaakelyk sal weesen voor elk Beest. En sullen daar na hunne handen wasschen in eene plaatse alwaar de Beesten geen toegang en konnen hebben voor het pericul van sig te besmetten.

Noteert ook dat de geene die de voorschreefde Beester meesteren , om sig te bevryen , sullen moeten gebruiken het navolgende , Theriac , Metridat , de Poejers van Diptamnis , Tormentil , het gedistilleert Waater van Pin

pernelle, Look, Gentiane Wortel, Bolus Armena, Ter-Sigillat, Myrrha met het Waater van Scabiose en Tormentille, en hunne Handen stryken met Olie van Citroen, Geneverbefien of Scorpioen.

*Ander Recept om de besmette
Beesten te geneesen.*

NEemt sterken Wynazyn, Ruite, Alfem, Look, Zout en Savie, stoot alles klein en mengelt het ondereen, suivert hier meede wel de Tonge, en wafcht deselve met schoon Waater.

Ander Recept.

NEemt oude Look, Ruite, Roosemaryn, Savie, Nardus, Alfem en Zout van elks een handvol, stelt dit in een aarde Pot met twee potten sterken Azyn, laatsse te saamen zieden tot op de helfte. Suivert en wafcht hier meede de Tonge, neemt daar na een stuk gezoute Spek en wryft daar meede de voorseide Tonge, suiverende deselve met het stuk Lynwaad gelyk voorseid is.

*Ander Recept om de onbesmette
Beesten te preserveeren.*

NEemt witte Malrove, Alfem, Savie, Heidens Wondkruid, Roosemaryn, Pietercelie, Ruite, Nardus, Donderbaart, Geneverbefien, Peeper en Zout van elks een handvol, laat dit alles saamen zieden in eenen pot Azyn

en

en drie potten witteWyn , en geeft alle morgen aan elk Beest daar van omtrent een pint.

Ander Recept tegens de voorsz. Siekte.

NEemt Zout , Ruite , Wierook , Imperatorie , Look , Roosemaryn , Geneverbefien , alles wel klein gestampt en gemengelt , laat het wel trekken of lugjes opzieden in soo veel Azyn als noodsaakelijk is , en sui-vert de Wonde hier meede als vooren.

Ander Preservatif.

NEemt Solpher Buspoeder van elk evenveel , gemen- gelt met Zout , wryft hier meede de Tonge , en het Beest sal gepreserveert weesen.

Nota , dat als men verstaat dat de Siekte is naarde- rende moet men de Beesten op stal houden de tyd van agt daagen , of andersints tot dat het pericul voorby is , en hun ondertusschen geeven het voorschreeve Preserva- tif , te weeten Buspoeder , Sulpher en Zout , als hier bo- ven staat , dit alles klein , en mengelt het te saamen , en maakt daar van met Waater eene mengeling , en geef daar van aan elk Beest een leepel daags.

De halswonden van een Beest , die door de Siekte is overleden , kan men niet meer genezen , en de Beest moet dood begraven worden .

Voor de Siekte van Paarden en Hoornbeesten, dewelke in het jaar 1731 ontstaan is in Auvergne, en sig verspreyd heeft in het Distrikt van Gannat, als meede in dit tegenwoordig jaar 1732 bespeurt wordt in verscheyde Plaatsen.

Deese Siekte openbaart sig door een Blaasje, het welk boven, onder, of ter zyde van de Tong van het sieken Beest komt: Dat Blaasje is in den beginne wit, word vervolgens rood, en eindelyk by na swart: Doorgebrooken zynde, blyft 'er een krankeragtige Sweer, dewelke sig meer en meer na de Wortel van de Tong uitbrydende, de selve doorbyt en doet afvallen, soo dat het Beest kort daar na sterft. Men siet binnen vier en twintig uren het begin, den voortgang en het einde van die Siekte.

De selve is des te gevaarlyker, om datse sig door geen uitwendig teeken openbaart; want het sieke Beest eet, drinkt en werkt na gewoonte, tot dat de Tong uitgevallen is.

Het is dan, om de gevaarlyke gevolgen van deese Siekte voor te komen, nootfaakelyk, dat men alle mogelijke oplettenheid gebruykt, om de Tong van alle de Hoornbeesten, ten minsten twee of drymaal des daags te doen wifiteeren, en sulks niet na te laten om dat de Siekte nog ver af is: want de ondervinding leert, dat hoewel se nog eene groote distantie van de Stad Gannat was, eger alle de Gehugten omtrent die Stad, anderhalf uur en twee uren in de ronte, op een en den selven dag daar van aangestooken zyn.

De hulpmiddelen, waar van men sig in Auvergne be-
 dient heeft, en welke men thans in het gedeelte des
 Lands

Lands van Gannat , dat met deefe Siekte besogt is , ge-
bruikt , bestaan voor eerst in een preservatif voor de Bee-
sten , die nog niet aangetast zyn , en dien Middel word
gemaakt uit de volgende Drogerijen voor yder Beest.

Teriakel	}	3	Dragma.
of			
Orvietan	}		
Kruyd nagelen en			
Caneel van elk	1	Dragma.	
Gestooten Peper	2	Dragma.	
Gembeir	1	Dragma.	
Genever-besien	2	Dragma.	

En een gestoote Notemuskaat van een
middelmatige grootte.

Dit alles word in een wel gedekte Pot met een pint
goede roode Wyn, of sterk Bier gedaan, om ten minsten
vyf of ses uren uit te trekken, en als men het ingeest,
moet men alles wel omroeren, op dat het dikke met het
dunne gemengelt is. De ingeving moet niet geschieden,
dan na dat het Beest vyf of ses uren sonder eeten is ge-
weest: Desen Drank kan aan de Beesten niet anders dan
goet doen: maar sy is niet altyd onseilbaar in het voorko-
men van de siekte, dewelke men op deefe wys geneest.

*Remedie om de Beesten te geneesen die de
Siekte reeds hebben.*

Indien men een of meer Blaasjens aan de Tong vind,
moet men se terstont met eenen silveren Lepel of een stuk
Gelds of met de voorz. Machine doordouwen, het Vel
daar af ligten, en de Wond tot bloedens toe wryven, ver-
volgens moet men se baayen in warm Water, maar liever
met sterken Azyn, waar in men alvooren sijn Zout, Pe-
per,

per, gestoote Look en andere scherpe Kruiden doet: Dit geschied zijnde dekt men de Wonde met seer fijn Zout, na dat men se met Vitriool wel gewreven heeft. Indien men by het visiteeren der Beesten de Sweer reeds geformeert vind, moet men deselve middelen gebruiken, en het soo in het een als in het ander geval, tweemaal of drymaal daags tot de geneefing toe, herhaalen. Sommige doen de Beesten aan de Hals Aderlaten, als 'er Blaasjes op de Tong zyn. Zynde deese Remedie in het jaar 1682 soo wel in Duytschland, als in dese Nederlanden tegen dese Siekte met vrugt gebruykt geweest, en worden tegenwoordig nog met goeden uytval gebruykt.

Deze leste voorgaande Hulpmiddelen, tot voorkominge der gevaarlyke Siekte van Paarden en Rundvee, zyn ook door een Ordonnantie van syne Keyserlyke en Catholyke Majesteyt gepubliceert en geaffigeert in het Hertogdom van Luxemburg en het Graafschap van Chiny in het voorleede jaar den 13 December 1731, als mede te vooren door geheel Vrankryk, alwaar de gemelde siekte zig veropenbaart hadde.

Waarschouwinge.

Daar moet wel agtgegeven worden, dat gebruykende den Vitriool het hoofd van het Beest moet na de aarde gehouden worden, en niet om hoog, op dat den Slym voor uyt fig kan ontlasten.

Permissu Superiorum.

Te L E E U W A R D E N,

Gedrukt by TOBIAS VAN DESSEL, Landtschaps
Drukker der Ed. Mog: Heeren Staten van

Frieslandt. 1732.

Met Privilegie.